

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
seena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija) in ekspedicijska na
velikem trgu h. št. 9, II. nad-
stropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu h
št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Šolska postava.

I.

Naj važnejši predlog, ki ga ima državni zbor po veliki noči rešiti, je prememba nekaterih paragrafov šolske postave. Gospodska zbornica je te večidel od vlade nasvetovane premembe sprejela že 20. februarja t. l. in šolski svet zbornici poslancev nasvetuje, naj sklepom gospodske zbornice pritrdi brez vsaktere premembe. Obravnave v šolskem odseku so bile jako živahne, v zbornici pa bodo gotovo še veliko živahnejše. Vstavo-verna stranka si je šolo osnovala po svojem kopitu; v šoli naj bi se izgojal liberalni zarod in učitelji naj bi bili nekaki voditelji, po katerih bi se po deželi zaduševal vpliv duhovščine. Zato so učitelje po novi postavi kolikor mogoče odtrgali od cerkve, ali bolje od duhovščine, zato jim niso dopuščevali, da bi smeli še dalje opravljati mežnarsko službo, ter so jim iz prva celo še branili opravljati orglarsko službo v cerkvi.

Da bi se učitelji tem prosteje gibal in tem lažje liberalizmu vdali, dovolili so jim kolikor največ mogoče svobode, in niso želeli, da bi se bil kdo zunaj šole brigal za učitelja in njegovo vedenje, ako je le v šoli tolikanj zadostoval, da ga šolski nadzornik ni mogel prijeti.

Nekteri učitelji so jako slabo rabili to svobodo in od premnogih krajev čule so se pritožbe v pohujšljivem življenju njih, ki so imeli mladino odgojevati in ji dajati lep zgled.

Pritožbe so pa zadevale še druge zadeve, ki so jih napravile nove šolske postave. V prvi vrsti je tožilo kmečko prebivalstvo, da jim otroke predolgo pridržujejo v šoli, da jim zmanjkuje delavcev, ker morajo otroci po 8 let po šolah posedati. In ker je bilo vsled tega tudi število v šolo vpisanih otrok večje, treba je bilo napraviti več razredov in zidati večja šolska poslopja, stroški za šolo so toraj čedalje bolj narasčali in ljudje so bitko tožili, da teh stroškov skoraj ne morejo več zmagovati. Kranjska z Goriškim in Primorskim, Bukovina, Dalmacija in Galicija so bile sicer že po prvi šolski postavi izvzete od dolžnosti, otroke skoz celih osem let pošiljati v šolo, druge dežele pa te dobrote niso uživale, dasi so je tudi one srčno želele. Starši so se toraj obračali do vlade ter prosili polajšanja gori omenjenim deželam dovoljenega; vlada je sprevidela, da je v resnici potrebno željam staršev vstreti ter je izdala nekatere ukaze v tem pomenu. A mnogi so dvomili, da bi imela vlada oblast iz lastne moči dovoljevati taka polajšanja in šolske gosposke so delale, kakor so hotle, v nekaterih krajih in nekaterim starišem se je dovoljevalo otroke samo šest let pošiljati v šolo, v nekaterih pa ne.

Prav močno so se pritoževali ljudje tudi zaradi meščanskih šol, ki prizadevajo veliko stroškov, ps nimajo tako dobrih nasledkov, kakor so se pri njih vstanovitvi nadejali. Tudi to je zbuvalo v nekaterih krajih veliko nevoljo, da so bili učitelji, ki so imeli pod-

učevati in odgojevati katoliške otroke, večsah protestantje ali pa celo judje in po pravici so popraševali, kako more tak učitelj pač poučevati in izrežati dobre katoliške kristjane.

Take in enake pritožbe je morala vlada čuti, in ker so prihajale od vseh strani in so se od dne do dne množile, ni mogla zamašiti svojih ušes, ter je morala misliti, kako bi po postavnej poti v okom prišla vsem tem pritožbam. Sklenila je toraj spremeniti ljudsko šolsko postavo in se pri tej premembi kolikor mogoče ozirati na želje ljudstva. Sostavila je res dotični predlog in ga najprej izročila v pretresanje gosposki zbornici, da bi tudi tega načrta ne zadela nemila osoda, kakoršno je imel Lienbacherjev predlog, čigar namen je bil samo od osem na šest let skrajšati dolžnost v šolo hoditi. Po mnogih zaprekah in živahnih razpravah je gospodska zbornica sprejela te premembe, in sedaj jih mora potrditi še zbornica poslancev, da po najvišjem pritrdjenju zadobé postavno veljavo.

Govor grofa Riharda Belcredija pri splošni debati o šolski noveli v gosposki zbornici

(Dalje.)

Dovolite mi gospoda, da se lotim važne točke, da prestopim na § 48, kateremu se je mnogo nasprotovalo. Rad pritrdim, kar je rekel pl. Hasner, da precenjujejo veljavo tega paragrafa. § 48 ne pravi drugega, nego

Listek.

Iz spomeniške knjige poljskega učitelja.

Spisal H. Sienkiewicz.

Svetloba svetilnice, če tudi mežeče, budila me je, in mnogokrat sem ob dveh ali treh po polnoči videval Miheca še delajočega. Mala, nežna njegova postava, v sami srajčici, bila je sklonjena nad knjižico in utrujen glas je mehnično ponavljal latinske in grška sklanjanja, kakor v cerkvi odgovarjajo molitvi litanij. In ko sem zaklical nanj, naj bi šel spat, odgovoril mi je: „Ne znam še naloge, gospod Vavrinkovič“. Delal sem z njim na nalogi že od četrte do osme, pa od devete do dvanajste in nisem šel spat, dokler se nisem prepričal, da fanté vse zná; tudi v resnici tega vsega je bilo vže preveč. Dečko končavši poslednjo nalogo pozabil je prvo a sklanjatve grška, latinska, nemška in imena raznih krajev, spravile so njegovo ubogo glavo v tako zahomotanost, da ni mogel spati. Izlezel je toraj izpod odeje, prižgal luč in sedel vnovič k mizici. Ko sem ga karal, jokalo se je in prosil. Pozneje pa sem se tako privadil teh nočnih sej,

tega mrmranja sklanjanj in te nočne svečave, da zopet, ko teh ni bilo nisem mogel spati. Bila je nemara moja dolžnost: ne dovoliti temu, da bi se dete nad mero mučilo, ali kaj sem imel storiti? Moral se je vsaki dan kakor tako naučiti svojo nalogo, sicer bi bil iztiran iz šol in sam Bog vé, kaka rana bi to bila za gospo Marijo, katera je po smrti svojega soproga z dvema sirotama sama ostala in vse svoje náde v Miheca stavila. Iz tega položaja se ni dalo izviti, kajti od druge strani sem zopet opazoval, kako je to prenasiljenje fantekovih moči podiralo njegovo zdravje, in z nevarnostjo grozilo njegovemu življenju. Bivalo bi potrebno, da bi se fanté tudi fizično krepil: s telovadbo, s pogostim sprehajanjem ali jezdenjem na konji, toda časa ni bilo k temu. Dete je imelo toliko za opraviti, toliko se naučiti, toliko dnevno napisati, da z roko na srcu govorim: ni bilo časa. Vsak trenutek potreben v razveseljevanje, v zdravje in življenje fanteka požrla je latinščina, grščina in — nemščina. V jutro, ko sem mu skladal knjige v torbico in ko sem videl kako se medla njegova ramena prigrbljejo pod težo teh bizantijskih zvezkov, srce se mi je krčilo. Včasih sem tudi prosil, naj bi

imeli k njemu trohico naklonjenja, ali obzirnosti, pa nemški profesorji so mi le odgovarjali, da je Mihec očitno zanikrn, ker ga še v potuho jemljem, da ima poljski pri-glas (akcent) in da vrešči nad vsako malenkostjo. Bil sem sam bolan na prsih, sam dosti betežen, toraj so mi take očitjanja več-kateri trenutek ogrenile. Sam sem naj bolje vedel, ali dela Mihec dosti ali ne! Bilo je dete srednje zmožnosti, a tako vstrajno in pri vsi svoji nežnosti in dobroti s takošnjo silo značaja obdarjeno, da tacega kaj mi ni bilo dano opaziti pri katerih drugih fantih. Vbogi Mihec bil je svoji mamici tako strastno in slepo vdan in ko so mu povedali, kako je nesrečna, bolna ter da, če se bo on slabo učil, jo to celo v grob spravi, in fanté zgrozivši se nad to mislijo, presedel je po cele noči nad knjigo, samo da bi se materi ne zameril. Spustil se je v jok, ako je dobil v šoli kak slabši red, toda nikomu ni prišlo na misel, zakaj je plakal in v kaki strašni odgovornosti začutil se je v tem trenutku. Dá, kaj je bilo komu za to! Imel je poljski náglas in to je bilo dosti. Jaz ga nisem kazil ali mehkužil, le razumil sem ga bolje kakor drugi; a da sem se trudil ga tolažiti, namesto da bi ga bil zaradi nevspehov obiral,

da se nadejati od vodja šole, ako ima spricalo sposobnosti, t. j. ako je izprašan iz veronauka, da se bode ogibal prepira med cerkvijo in učno upravo. Morda! to rečem odkrito. Več se ne doseže s tem. A šolski vodja, ki je odgovoren za skupno poučevanje, bi imel vendar skrbeti, da bi ne bilo razdvojenja.

Ako mi pa ugovarjate in pravite, kako se more šolskemu vodji kaj tacega nalagati, ker se po ti poti pride navskriž z osnovno postavo o splošnem pravu državljanov, vendar Vas opozarjam na to: javna služba ni samo za posameznega državljana, marveč za javno življenje. Ne vsak, marveč pravi mož, naj dobi službo.

To mislim so načela, ki vladajo v vsaki vredjeni državi. In pravi mož je tisti, ki more izvršiti pogoje, katere služba s sabo prinaša. Ti se ravna po službi in ne po vošilih posameznega. Ko bi bilo poslednje dejansko, bi razkrojilo to vso človeško družbo.

Prosim, pomislite dalje, da je javna služba učenikova služba vzgojevalna in kakor je to povdarjal pl. Hasner versko-vzgojevalna. Pogoji se morajo ravnati po službi, po nalogu, ki učitelja zadeva in se ima popolno strinjati s postavo, ako se držimo izreka, da učitelj, ki se ima prizadevati za ta namen vzgoje, izvršiti mora tudi pogoje. Pri debati o postavi, ki se tiče razmerja med cerkvijo in šolo, je pl. Hasner sam opomnil, da ima učitelj biti istega veroizpovedanja, kakor učenik veronauka. Sedaj se še tega ne terja. (Pl. Hasner: rekel sem takrat: želeti bi bilo.) Prosim, te besede stoje v stenografskem zapisniku.

Ko bi pri vseh učenikih, ki vplivajo na vzgojo, stavili tiste pogoje, bi to bilo mnogo več, kakor stoji sedaj v § 48; na ljudski šoli bi ne smel biti dalje učenik, ki ni istega veroizpovedanja, kakor učenci. Na to so se prav skrbno ozirali na Nemškem, tudi tam, kjer so ustanovili simultanne (versko namešane) šole n. pr. v Elbingu in Crefeldu tako natančno, da pri nas nikdar tako, ker pri vstanovitvi simultanne šole v Crefeldu so določili, da mora učiteljsko osebje biti tako sestavljeno, da ugaja veroizpovedanju učencev.

to je moja stvar. Sam se v življenju nisem malo trudil; mučil sem se z gladom in revščino, nisem bil srečen in ne bodem srečen in vedno tudi zobov ne stiskam, ko na to mislim, in morda ravno zato imam resnično sočutje k vsakej bedi. Jaz sem v letih Mihčevih, ko sem letal po ulicah za golobi, ali se pod delavnico na „pliske“ igral, imel vsaj svoje dobro zdravje in veselje. Kašelji me ni mučil in če jih časih tudi dobil, plakal sem dokler je padalo; v ostalem sem pak bil svoboden ptič, ne brigajoč se za nič, a Mihec niti tega ni imel. Življenje bilo bi tudi njega položilo na kovalo in z náklom nanj vdarjalo, a toliko več bi se to ponavljalo, kolikor večkrat bi se bil temu, kar otroka bavi, nasmijal, časa v šalah doprinesel, ali se na prostem zraku v solčnih žarkih okrog gural. Toda temu sličnega strinjenja opraviš z dedinstvom nisem imel pred sabo. Nasprotno: videl sem dete, pohajajoče v šolo in žalostno se vračajoče iz nje, pod težo knjig zgrbljeno, onemoglo. ki je komaj dušilo jok — toraj trpel sem z njim, hoteč mu biti tolažba.

(Dalje prih.)

Prosim, pomislite dalje, ako člen 3. osnovnih postav res to pomeni, da nima tukaj meje biti — ker tam se govori: „Vsakdo“ — toraj ne sme vlada izdati ukaza za spraševanja, niti ne poostriiti takega ukaza. To mi boste vsaj pritrdili, da vsakdo ne more izvršiti teh pogojev. Ne le, da ni darov za to, marveč tudi gmotnih pripomočkov manjka marsikomu za tako spraševanje, ker ne more mnogo časa obrniti na izučenje, a vendar nikomu ne bodo prišlo na misel, da se osnovne pravice spreminene, ako se ukazi zaradi spraševanja poostre.

Ako bi se v resnici člen 3. tako razlagal, moram vendar ponavljati, da ne razumem, kako so mogli v § 6. postaviti o šoli in cerkvi izpustiti, kar tako besede „ne glede na versko izpovedanje“. Postava o šoli in cerkvi je nadrobna postava; postava o šoli je zopet taka; a vendar so tukaj privzeli besede, „ne glede“, kar govori postava l. 1867 o splošnem pravu državljanov. (Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 19. marcija.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja. Državni zbor je končal seje 16. t. m. Začeni od 5. decembra 1882 je imel 47 sej. Vlado predlogov je bilo 57 in 15 takih, ki so izšli iz zbornice, prvih že razresenih 26, 11 jih je bilo v prvem branju. Interpelacij je bilo stavljenih 21.

Dunajčanje se zbuja. V Josefstadtu sta zmagala pri srenjskih volitvah profesor Gugler in Baumgartner v ožji volitvi zoper nemško-nacionalne kandidate s 392 zoper 366 glasov. Fakijsni so oba izobčili, profesorja Guglerja zaradi česke šole na Dunaji, ker je rekel, da je pravno dovoljena.

Iz Budapešte 16. marca. Po večdnevni debati o predlogi postave za srednje šole je sklenil predsednik debato in govoril je ministrski predsednik ter zavračeval govornike, ki so govorili zoper nasvetovano postavu. Oziral se je najprej na tiste govornike, ki so povdarjali narodnost, ter rekel, da je še danes pripravljen privoliti narodnostim vse, kar se strinja z državnimi koristmi. Ako se v poslednjem času narodnostim ni vstreglo, pride od tod, da se je rovalo zoper tega, ki je kaj privolil... Prestopivši na protestantizem, rekel je, da je protestantizem zato postal močen, ker se je na državo naslanjal, in njegove koristi so bile državne koristi...

Besede, katere je govoril posl. Wickhof v državnem zboru v priliki dotacije škofa iz Linca, ko je poprijemal vso duhovščino Gorenje — Avstrije, odmevajo po deželi. Katoliško patriotično kazino v Lincu je v seji 11. t. m., predsednik dr. Naschberger, sprejelo resolucijo, v kateri zavrača vse neopravičeno sumničenje zoper škofa in duhovščino, in tem boji, ko se je to zgodilo v priliki, koje g. Wickhof hotel odvrniti, da se škofiji v Linc povrne to, kar se je bilo nji vzelo iz političnih vzrokov in po krivici. V katoliški politični kazini mesta Štirskega so sprejeli jednoglasno resolucijo, katero je v temeljil g. Dittman, in ki močno obžaluje, in strogo obsoja govor poslanca Wickhafa, ki je tako močno resnico preobračal, in govoril besede, katere je z nejevoljo začulo mesto Štirnško, katero je poslalo g. W. v državni zbor, kajti besede: „ljudstvo je na Gorenje-Avstrijskem čezdalje bolj surovo in divje, ker zdivjanje, sovražljivost in obrekovanje se iz prižnice

oznauje“ žalile so vse prebivalstvo. Sklenili so na dalje zahvaliti se poslancema gg. Lienbacherju in Pflügelnu, in to resolucijo naznaniti predsedništvu državnega zbora. — Posl. Pflügel je tudi nekatere zasoljene povedal g. Wickhofu, tako da se je v zbornici pritožil, da zaradi vznemirjenja ni mogel spati. — Želimo, da bi se tudi drugim liberalcem vest zbudila uže sedaj, dokler še ni prepozno, da bi sprevideli, kako z napadom podkopujejo sami sebi srečo in zadovoljnost in blagost, ako ne sedaj pa gotovo nekaj. G. Wickhof pa gotovo ni pogledal na uro, ko je nakanil izpustiti grom in strelo na škofa v Lincu in na Gorenje-Avstrijsko duhovščino in prebivalstvo.

K tožbi in preiskavi Kaminsky-ga, pravi ogerski „Pester Lloyd“: „Že več tednov traja preiskava zoper K.; kolikor vemo, ne tožijo le desničarji, da so se po levčarjih dali v to preiskavo zapeljati, ampak tudi zedinjena levica obžaluje, da so to reč na dnevni red spravili.

Gotovo je, da vlada ne zasluži nobene graje, niti skupno, niti kateri minister posebej. Nasproti pa se zna strankama primeriti, da bote mogli še marsikaterega drž. poslanca iz svojega kluba pred vrata postaviti (iz svoje srede izbacniti) ter se bodo še marsikatero javne razmere v prav posebni luči pokazale. In tako se lahko primeri, da se bode Veliki teden mnogo grenkih solza pretakalo.“

K vsemu temu dostavljamo, da je res obžalovati, da se je desnica dala v to preiskavo potisniti. Tirjanje in nasvet je prišel od leve, že to bi bilo imelo desničarjem biti sumljivo ter nagniti jih k resnemu prevdanku. Ker so pa že v preiskavo dovolili, tudi ne bode škodovalo, če se, kar je na levi in na desnici gnjilega, pokaže ter odstrani; za kaj zbor državnih poslancev bi imel biti zbor častitljivih vsestransko neomadežanih mož. Kaka sodrga pa je vmes zlasti na levi, je žalibog vsem znano. Saj marsikatero, n. pr. ravno zdaj viteza Schönerer-ja, ne moremo za drugačne imeti, kakor za državne izdajalce.

Vnanje države.

Iz Sofije. Na Bolgarskem imajo zopet novo ministristvo vsled krize, ki je nastala zaradi odstavljaja škofa Miletija, katerega je odstavila sinoda. General Sobolev je ministrski predsednik, minister notranjih poslov in začasno tudi denarstva; general Kanulbars je vojaški minister, knez Hilko minister javnih del poljedelstva in kupčije, Kirjak Cankof minister vnanjih poslov in bogočastja, Theoharov pravosodni minister, Agoura minister za javni pouk. Teaharov je bil v bivšem ministristvu minister pravosodja. —

Iz Rima 15. marcija. V konsistoriji današnjega dneva so sv. Oče dali kardinalski klobuk kardinaloma Bianchiju in Czakiju, imenovali so več nadšofov in škofov med temi že znane škofe za Rusko in Poljsko, potem naslovne škofe za Seviljo, Burgos, Lausanne, Cordova, Colima, Halifaks, Charlestown in Great Rapids. Potem so sprejeli sv. Oče na novo imenovane v Rimu navzoče škofe. Mlgsp. Mermilod prej apostolski vikar je bil sedaj imenovan za škofa v Lausanne in Genevi.

S Francoskega. V Parizu ne sme nikar zidarska lopatica praznovati, rekel je svoje dui Napoleon, njegov „Hausman“ je skrbel za to, da so imeli zidarji i. dr. zmirom dosti

dela. Pretečena leta je tudi ljudovlada veliko zidala in prenavljala. — A letos ne kaže nič kaj zaslužka delavcem, veliko stanovanj (dragih) je praznih, a stanovanja ubozih sila draga. Zadnji nemir na Francoskem je sprožil menda misel, da hoče vlada potrositi za javna dela 220 milijonov frankov, in v Parizu za „Quartir Marbeuf“ 25 milijonov, da dobe delavci vendar stanovanja ljudem podobna.

V Parizu vse čaka, kaj se ima zgoditi prihodnje dni. Vlada je pripravila vse, da ohrani red in varnost ob določenih dnevih, policija in vodje vojne so dobili natančne ukaze, kako se imajo vesti pri vstaji in sestanku množice. Razen policije bodo pripravljene pešci in konjeniki na Martovem polji. — Strah pred anarhisti kakor mora tlačiti vse vse prebivalstvo, zadržuje obrt in promet. Prihodnosti se vsak boji, štedi, kar more in shranjuje svoj denar za resnobne čase. Tudi več tujih obitelj zapušča Pariz, ki so prišle zaradi zabave v mesto. Gostilne in stanovanja so prazne.

V pruskem deželnem zboru so se oglasili Poljaki iz Poznjanskega, ki zahtevajo na pollagi kabinetnega povelja Friderika Viljema IV dne 20. maja 1842, da naj ima biti po višjih učilnicah, učiteljskih semeniščih in srednjih šolah poljski jezik poučni jezik; da naj se zopet vvede verouk, ki je za 10 let prenehal v višjih razredih le nekaj, a v spodnjih popolnoma. in sicer naj se poučuje v maternem jeziku; konečno da se po ljudskih šolah v veronauku poučuje v maternem jeziku.

To so nasvetovali Poljaki, upirajo se na kraljevi ukaz in poslance dr. Stablevski, katoliški mašnik je to obširno utemeljeval. — Ako se kaj tacega upajo Poljaki v pruskem deželnem zboru, ker so vendar neznatna manjšina, kdo more vendar avstrijskim Slovonom kaj očitati, ako tirjajo enakopravnost v državi, kjer so v večini. To je prvo. Drugič pa brez pravičnosti država ne more obstati, posamezni narodi se zbujaajo. Katoliško središče na Nemškem se je prav toplo potegnilo za Poljake na Pruskem, in to je vendar sijajno opravičenje za katoliške Nemce v Avstriji, tako piše „Gratz. Volksblatt“, ki so siti nevspešnega boja za germanizacijo, ter hočejo pravični biti Nenemcem. Pruska vlada bode sicer gotovo zavrgla ta nasvet, in zato ima svoje stališče, ali avstrijska vlada, ki bi se postavila na nemško stališče bi obstala v zraku. Nemška Avstrija pa še Nemčija, to oboje ne more biti drugo poleg drugega. Boj za politično ravnopravnost je tedaj v Avstriji patriotska dolžnost.

Z Berolina 16. marcija. Gosposka zbor je sprejela budget, budgetno postavbo in posojilno postavbo, kakor jo je zvršila poslaniška zbornica. Potem so se sejami prenehali do 15. aprila.

V Londonu je nekdo na pritlično okno vradnega poslopja položil dinamit, ki se je razpočil, silen strah uzbudil, steklene šibe vseh bližnjih poslopj raztrupil — a nikoga ubil. V spodnji zbornici je govoril posl. Gauley, ko se hiša strašno potrese, vsi so mislili, da gre hiša vsaksebi. — Isto tako so poskušali pri poslopji „Times“, a posode z dinamitom so padle s zimbzov, kamor so jih bili postavili, in čuvaj, ki je prihitel je pogasil tlečo verižico, Dolže „Feniance“ tega hudodelstva, drugi pa pravijo: to je odgovor Gladstonu ki je pretekle dni o „Irskem“ vprašanji govoril v parlamentu.

Iz Sudana se naznanja vendar enkrat zmaga vladnih vojakov zoper vstajnike, ki so bili, ako gre poročilom verjeti, do malega vsi na bojišču ali na begu ubiti. Abdel Kader naznanja dne 26. februarja, da je prišel v Senaar, pot od tod Chartum je prosta posuham in po Nilu.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 17. marca. (Državni zbor) je včeraj dovršil državni proračun v tretjem branji, ter sprejel tudi postavbo o pobiranju davkov v mesecu aprilu pa še dve postavi, katerih ena dovoljuje vladi podpirati nekatere po nesrečah zadete kraje, ena pa v Pragu na češkem vseučilišču vstanoviti že v prihodnjem šolskem letu medicinično fakulteto. Seja bila je okoli poludneva dovršena in poslanci so se nekateri še isti dan nekateri pa še le danes razšli na velikonočne praznike.

O pričetku državnega zbora po veliki noči, se pravega še nič ne vé. Eni sodijo, da se snide že 3. aprila, eni pa menijo, da še le 5. aprila. Ena prvih točk dnevnega reda bode šolska postavba, pa postavba o obrtnijskih nadzornikih, ki ste bile že pred več dnevi razdelene poslancem. Obe obravnavi boste jako živahni, zlasti pa šolska postavba, ktere liberalci nikakor ne puste spreminiti v najmanjši reči ne. Desnica se je zavezala glasovati za to postavbo skoraj gotovo glasoval bo tudi Coroninjev klub. Razločka toraj ne bode dosti, na nobeni strani, vendar pa za trdno upamo, da bode zmagala desnica, in da se ne bode nihče dal preslepiti od levičarjev, ki bi s šolsko postavbo kaj radi tudi pokopali avtonomistično večino državnega zbora.

Z Dobrne, 15. marca. (Jubilej. Šulferajn.) Okrajnošolski svet v posebnem pismu do podrejenih oblastij vabi, naj bi se šole začele pripravljati za obhajanje slavnosti združenja naše kronovine z vladarsko hišo habsburško. Ako bi sredstva dopuščala, pravi okrožnica med ostalim, naj bi se otroci tudi pogostili, vendar se stroški za veselico ne smejo jemati iz šolskih blagajnic, marveč naj bi jih oskrbeli šolski prijatelji. Tukaj bodi omenjeno, da je pred nekaterimi leti nek krajnošolski odbor v našem sosedstvu brez vprašanja dotičnih občin priredil šolsko veselico. Stroški so prišli v dotiko s stotakom. Ta okoliščina prizadela je potem nepotrebnih potov. Prišlo je namreč do pravde. Občina, ki ni hotela odšteti zneska, kateri jo je bil nepričakovano doletel, je zmagala, a tržani, ki so jej račun napravili, so spoznali, da brez krčmarja ne kaže računiti.

Pred seboj imamo nekoliko zvezkov „Mittheilungen des deuten šulvereines“. V istih smo našli, da je društvo razven drugih podpor „požrtvovalnim“ učiteljem in ponemčevalnim učiliščem tudi dvema našima mejaskama v Galiciji in v zgornji Ponikvi, podarilo učne pripomočke. Imenovani „šulferajn“ ima vsled svojih pravil namen: skrbeti, naj bi se med Ne-Nemci bivajoči otroci nemških roditeljev ne potujčevali. V omenjenih občinah mu se kaj tacega gotovo ni treba bati. Saj bi tam nemško dečko človek moral iskati pri belem dnevu z Dijo-genovo svetilnico. Vidi se pa, kako „šulferajn“ zna v svoj koš zbirati ljudstvo po krajih, kjer je ubožstvo doma, kakor se to žalibog pri nas v obče opazuje. Človeka, ki v dnevnih vprašanjih ni dovolj okovaren,

zamore „šulferajn“ pač brez posebne težave kupiti, če mu le obljubi skledico leče. V poročilu se odbor ponaša s Slovenci, čes, kako smo delovanje njegovo z veseljem pozdravili! Bodi mu!

Domače novice.

V Ljubljani 20. marca.

(Narodni volilni odbor) imel je včeraj ob enajstih dopoldne sejo, pri kateri se je zaradi kandidatov za prihodnje mestne volitve sklenilo: 1. Kandidate si zberó in postavijo volilci vsakterega volilnega razreda sami. 2. V ta namen se skličejo v čitalnično dvorano trije volilni shodi, k katerim se narodni volilci povabijo po listnicah, in sicer bo: Volilni shod za III. razred velikonočno nedeljo, volilni shod za II. razred velikonočni ponedeljek in volilni shod za I. razred belo nedeljo, vsi trije ob 1/2 11. uri dopoldne. Da ne bodo volici še le sem ter tje ugibali, koga bi volili in ktere kandidata bi se poprijeli, sklenil je volilni odbor volilcem imenovati nekatere za ta posel sposobne može in sicer bi bila za III. razred: dr. Drč pa tiskar Klein, za II. razred: inženirja Tomek in Žužek, profesorja Križnar in Šuklje, dr. Papež in dr. Dolenc, pa kupec Ledenic Alfred; za I. razred gospodje: Pakič Miha, Souvan Franc, Ravnikar Franc pa Vilhar Ivan. Pri obravnavi se je posebno povdarjalo, da morajo v mestni odbor priti možje, kateri zamorejo v raznih odsekih sodelovati kot strokovnjaki in se ne bode ponavljala čudna prikazen, da bi v pravnem odseku bili možje, ki niso pravdniki. Tudi šolske in stavbarske zadeve zahtevajo strokovnjaških moči, ker bi bil odbor sicer primoran za drag denar najemati ljudi, ki bi mu šli na roke. Omenjeni gospodje se ve da še niso izvoljeni za kandidate, ampak bodo še le proglašeni, ako jih volilni shodi sprejme in potrdijo. Mogoče je pa tudi, da volilci ktereга izmed njih zavrežejo in si izberó koga drugega, in odbor je sklenil priporočati in podpirati volitev kandidatov, za ktere se bode pri volilnih shodih odločila večina volilcev.

(„Proč z nemčurskimi hinavci, farizejskimi renegati; ti so nesreča vseh nesreč.“ „Narod“ št. 58, 1. 1883.) Dr. Karol Breznig je prouzročil zgornji izrek. Kdo pa je ta dr. Br.? Dr. B. je župan v Ptuj, ki je bil ob enem tudi načelnik krajnega šol. sveta. Zakrivil pa je to, da je kot tak si nekaj plače za razne šolske dela vračunal, kar je vkup znašalo 154 gl. 7 kr. kar bil bi imel zastoj delati po dež. post. 8. febr. 1869.

Druga hudobija njegova je pa, da se je očitno izrazil: Unsere (deutsch liberale) Pflicht ist es, den Bauer zu Grunde zu richten. Po tem načelu se je tudi res ravnalo ter je mnogo zakrivil s pajdaši vred, da je ljudstvo v Halozah če dalje bolj obožalo.

„Narod“ dostavlja: Ti ljudje so vistini liberalni za svoj žep in takih ima nemčurska klika na razpolaganje. In takega moža je slušalo vse naše liberalstvo. Bodi citatov zadosti. „Narod“ sklene z besedami, ki smo jih mi na čelo postavili. „Slovenec“ pa pravi: „Proč z liberalnimi hinavci — ti so nesreča vseh nesreč“. In mislimo, da v nekem nečuvnem trenutku nam „Narod“ to sam potrjuje; zakaj v zgornjem sporočilu on „promiscue“ rabi besedi „nemčurski“ in „liberalni“, tedaj ste sinonima, tedaj si podobni, kakor

po domače pravimo, kakor 2 parska groša drug drugemu. Tedaj smo vendar enkrat — to je v resnici malokdaj — enih misel, i. e. „Narod in Slovenec.“ Bomo li tudi v poslednjem t. j. „proč z liberalnimi hinavci, naj govore tudi slovenski, edinih misel, si ne upamo zatrdovati. Gotova posledica tega pa je, da so tudi ti, enako nemčur-skim, krivi mnogo nesreč po Slovenskem, zlasti na političnem polju.

Razne reči.

(† Nadškof Goriški.) V soboto ravno proti poldnevu se je oglasil mrtvaški zvon po vseh cerkvah, ter tudi čulo nenadno naznanilo o smrti nadškofa Goriškega, prevzvišenega g. Andr. Gollmayerja.

„L' Eco del Lit.“ piše: Žalostno naznanilo nam ni došlo sicer nenadoma, a vendar nismo mislili, da nam bode On tako v kratkem času odvet.

Pretekli teden so se prevzviš. nadškof čutili nekako trudni ter so vstali nekake dni v postelji, potem je bilo spet navadno. Pretekli četrtek so podpisali še vse predložene listine. V petek niso vstali, hrano pa navadno vzeli. Popoldne pa jim besedo vzel, ne po zavednosti. V petek niso vstali, hrano pa navadno vzeli. Prejeli so sv. odvezo, zadnja Popotnica pa se jim ni mogla deliti. Po noči jim je bilo podeljeno sv. poslednje olje, zjutraj o polupetih pa so mirno izdihali dušo v božje naročje.

Tako so sklenili pobožni in spoštovani Pastir svoje dolgo in trudapolno življenje v 86. letu svoje starosti.

Rojeni so bili 28. novembra 1797 v Radolci na Gorenjskem. Navadne šole so skončali v ljubljanskem semenišču, ter bili v mašnika posvečeni 23. sept. l. 1821. Ker so škof spoznali njih posebne darove, so jih poslali v višje bogoslovne šole na Dunaj, ker so postali oktor sv. pisma. Po kratkem pastirovanji so bili imenovani za profesorja verne (dogmatike) v Ljubljani, katero so 7 let učili. Postali so potem poročevalec duhovnih zadev v Trstu, od koder so bili poklicani kot dvorni svetovalec k naučnemu ministerstvu na Dunaj.

Z najvikšim sklepom 18. nov. l. 1854 so bili imenovani od cesarja za nadškofa Goriškega; 23. marca 1853 potrjeni od papeža so prejeli škofovsko posvečenje v Ljubljani 3. junija, drugi dan pa so slovesno prejeli „Palium“ znamenje nadškofovske časti in oblasti, 24. istega meseca pa so vzeli posest stolico Goriško.

L. 1863 so jih Nj. veličanstvo, presvitli cesar imenovali svojega tajnega svetovalca in l. 1869 poslovali z velikim križem Leopoldovega reda. Kot nadškof so bili tudi ud zgornje državne zbornice na Dunaju.

L. 1871 so slovesno obhajali petdesetletnico mašništva in l. 1880 petindvajsetletnico škofovskega vladanja z največim sočutjem in spoštovanjem duhovščine in vernega ljudstva. Dasiravno 83letni starček so bili še prečudno krepki videti.

Goriški list pristavlja konečno: Glavno delo, s katerim bo v našem spominu vekomaj živel, pa je bilo deško semenišče v odgojevanje za duh. stan, imenovano „Andrejovišče“, ki so je ustanovili že l. 1858. In to semenišče je zdaj glavni del imetja ranjkega, le nekaj darov so za blage zavode odločili.

Po svoji vikši pastirski modrosti, po svoji očetovski prijaznosti in apostolski ljubezni so vedeli ohraniti mir tudi v hudih, razburjenih časih ter si postaviti tako vedni spomin v srcih škofljanov in zapustiti jim svoj izgled v posnemovanje.

Naj preblagi pastir počivajo v miru!

— Služba učitelja za veronauk je razpisana na gimnaziji v Rudolfovem. — Plače 1000 gl. aktivne doklade 200 gld. in pravica do petletnic. Prošnja do konca aprila t. l. pri c. kr. dež. šol. svetu v Ljubljani.

— Služba sodnijskega pristava v Postojni v IX službenem razredu do 31. marca t. l.

— Stari trg pri Poljanah, 16. t. m. se zasliši plat zvona ter krik: „Gori!“ Ker je bilo mirno, se je posrečilo, ogenj zadušiti, preden je postal večji požar. Hvala Bogu!

— Umrl je blizu Pariza 15. marca slaboglasni vstanovitelj „Internationale“ — mej narodnih rudečkarjev ali socialistov, Karol Marx.

— V Holandski-Friziji je vihar napravil pretečen teden silno škodo. Celo ribiško brodarje, ki je bilo pri ribštvu se je potopilo na morji, preden je moglo priti na varno. Pogrešajo 80—90 mož.

— Na potopljeni barki „Cimbriji“ je bilo, kakor se je zdaj poizvedelo 119 avstrijanov, in le osem je rešenih!

— Zima na Ruskem je letos nenavadno huda. Od vseh strani prihajajo žalostna sporočila o zmrznjenih. V provinciji Vladimirski je 57 ljudi zmrznilo v enem tednu; v Rugi kakih dvajset. — V Odesi je brodišče že en mesec zamrzneno. Z velikanskim trudom so 25. jan. toliko prekopali, da so mogle barke prihajati in odhajati. Pa prišlo je le 25 parnikov in 12 jih je odšlo; a drugi dan je bil prihod do stanišča zopet nemogoč. Parnik „Kornilon“ so hoteli 2. febr. odpraviti na morje; 20 delavcev je sekalo led, pa še ga niso mogli odposlati v sredino morja. Škoda za kupce in prodajavce je seveda vsled tega velika: naložene barke ne morejo ne odhajati ne prihajati.

— Pravda zoper socialiste. (Dalje.)

Drugi dan je bil zaslišan na dalje Pflieger, in ko so ga vprašali in vprašali, kdo je prav za prav nasvetoval oropati Merstallingerja, pravi, da so to vedeli le: on (Pflieger), Engel, Hotze, Domes in Brnt, a drugi ne. Zaslišan je bil potem Brnt. On ne taji, da je bil ud dvema družbama, ki so se shajali kakor druge družbe po krčmah, da bi bili pa socialistični ali sploh politični klubi, o tem noče vediti, a zbiral je za društvene namene in je tudi nekaj slišal o tajni tiskarni. Žel. 1881 so ga nagovarjali, naj s silo denarja dobe. Bernt pravi, da ni vedel, da hočejo Merstallingerja napasti. Ko ga ni bilo doma, so prinesli v njegovo stanovanje 70 gld. drobiža, ta denar je k njemu prinesel Gams. On taji zvezo s socialisti v Londonu, ter pravi, da se mu je vse to videlo kakti vzajemni pripomočki za vzobraženje delavcev. Kar je pa več povedal, so iz njega izsilili, ker so mu žugali, da hočejo njegove zapreti, otroke pa v sirotišče poslati. (Vidi se, da zatožen besedo nazaj jemlje, on noče izdati svoje stranke). Zaslišan je bil potem Sommers, pri katerem so najdlji bukve „Wunder der Chemie.“ On je sicer vedel, da se na Avstrijskem snujejo skrivne delavske družbe, a teh se ni vdele-

(* Kaj več o tem prihodnjič.)

Vredn.

ževal, vse se mu je nekako prenapeto videlo. Zaslišana je bila tudi ta dan Ana Heitzer, pri kateri je stanoval zatožen Schmidt. Zatožena je skrila pri sebi 100 gld., kateri je prinesel Engel shraniti, a vedla ni nič, od kod pride ta denar. Zaslišana je bila tudi Jakobina Hotze, žena ubeglega Henrika Hotze. O dnevu napada prinesel ji je Engel več zavitkov, da jih shrani za moža. Pozneje ji je nje soprog dal 25 gld., da jih nese Domesu. K temu denarju je prišlo še tistih 92 gl., katere je Heitzer imela shranjene, bilo je na njih zapisano: „Denar za agitacije“. Hotze je govorila potem z možem, ki je rekel: Naj pride kar hoče, zapreti se ne pustim in je potem 9. julija pobegnil v Ameriko. Zaslišan je bil še Gams, ki je povedal, da je prišel na Dunaj l. 1869, in gibanju delavcev se je pridružil l. 1880. Zatožen je rekel, da je tudi on bere „Zukunft.“ Sicer določno taji, da bi bil ud kaki skrivni družbi.

Eksekutivne dražbe.

27. marca. 2. eks. drž. pos. Anton Noli iz Sturja, 210 gld. Vipava. 1. eks. drž. zemlj. ml. Šlibarjevih otrok. Brdo. 3. eks. drž. pos. Anton Kunec iz Unca 7501 gld. Logatec. 3. eks. drž. pos. Rok Mubi iz Tupalič 118 gl. 13 kr. Kranj. 1. eks. drž. pos. Jakob Pirc iz Račice 1865 gl. Litija

Pozor!

Gotovo, že mnogokrat potrjen pomočnik proti

božjasti (Epilepsie)

naznanuje gosp. Franc Matejowsky v Adler-Kosteletz-u na Českem vsakemu, kdor se hoče na-nj obrniti.

Pripoznanj in zahvalnih pisem ozdravljenih v dokaz resnice je mnogo na razpolaganje. (1)

Zahvala.

Za prisrčno sočutje med boleznijo gospé

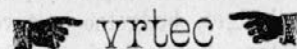
Ernestine Czerny-eve,

sopruge c. k. višjega geometra, za premnoge krasne vence in za obilno spremstvo pri njenem pogrebu izreka vsem prijateljem in znancem najiskrenešo zahvalo

Žalujoča rodbina.

Prečastiti duhovščini

kakor vsem kupcem in prijateljem umetnih cvetlic s tem naznanujem, da sem, da laglje in najhitreje zamorem vsem poistreči, napravila ter izpostavila

 vrtec 

vseh znanih in neznanih cvetlic, posameznih in v šopkih, nizkih in visokih, za cerkev in druge razne pridelke ter vlnudno vabim, blagovolite po priliki si vrtec ogledati ter potem si zbrati ali naročiti, kar je komu drago takoj ali pozneje.

Ker se za dosedanje zaupanje zahvalujem, se vlnudno priporočam za prihodnje velikonočne praznike, za slovesnost majnika itd. ter obetam vsakemu poistreči z dobrim blagom in kolikor mogoče po nizki ceni.

Ogled vrteca je vsakemu in vsikdar prost.

Gerti Nekrep

(2) v špitalskih ulicah štev. 9 v I. nadstropji.